

WSTĘP

Specjalizacja regionalna należy do kluczowych procesów i wyborów, w których uczestniczą podmioty i interesariusze sceny regionalnej. Ich śledzenie i ewaluacja zalicza się do badań fundamentalnej natury. Obserwowanie i raportowanie gospodarek regionalnych prowadzi do ich interpretacji jako bytów mniej lub bardziej wyspecjalizowanych, ograniczonych co do rodzajów i branży działalności albo jako gospodarek dobrze rozwiniętych, bardziej lub mniej zdywersyfikowanych.

Rozwój gospodarek regionalnych widziany w perspektywie długoterminowej łączy się z efektywnym wykorzystaniem endogennych potencjałów regionów przez środowiska przedsiębiorcze w kombinacji z pojawiającymi się z okresu na okres szansami i niszami w otoczeniu międzyregionalnym i międzynarodowym. Generowane na tej podstawie nowe idee i pomysły oraz uczenie się i wiedza kształtują w każdym regionie specyficzne formy powiązanych ze sobą działalności czyniąc poszczególne regiony bardziej lub mniej odpornymi na kryzysy oraz mniej lub bardziej prężnymi w kategorii kreowania wartości i ekspansji rozwojowej. Zazwyczaj tylko niektóre z nich predestynują do pełnego uczestnictwa w wymianie i konkurencji globalnej.

Prezentowany tom Studiów poświęcony jest współczesnym podejściom do specjalizacji regionalnej. Zawarte w nim autorskie opracowania reprezentują różne ośrodki akademickie badań regionalnych. Nowe koncepty i metodologie dotyczą w szczególności systematyzacji pojęć i metod pomiaru, podstaw koncepcyjnych i aspektów interpretacyjnych, studiów prospektywnych i strategicznych, strategii i polityk, prowadząc do nowej architektury rozwoju regionalnego i polityki regionalnej. W nowych podejściach koncepcyjnych i metodologicznych znalazły się opracowania, w których procesy i wybory specjalizacji połączono z ideami miast kreatywnych i miast inteligentnych, z kształceniem uniwersyteckim, z dziedzictwem kulturowym, a także po części z przestrzeniami publicznymi. Można ogólnie powiedzieć, że potencjalni odbiorcy i czytelnicy pierwszej części tomu studiów otrzymują kompendium podejść do specjalizacji regionalnej o różnorodnym i zwartym charakterze.

Na tym tle w części drugiej tomu dokonany został selektywny przegląd studiów przypadków specjalizacji regionów w Polsce z uwzględnieniem uwarunkowań europejskich oraz efektów uzyskanych w tej dziedzinie w minionym okresie programowania oraz wspierania procesów innowacyjnych w skali regionalnej. Specjalizacje wybranych regionów wojewódzkich Polski Południowej i Północnej (śląskie, dolnośląskie, małopolskie, pomorskie) ujęto w kontekście polityki innowacyjnej, barier i szans oraz dochodów pieniężnych mieszkańców. Województwa Polski Wschodniej (podlaskie, świętokrzyskie) łączyły wybory specjalizacyjne z peryferyjnością i posia-

danymi potencjałami. W części praktycznej Studiów znalazły się także autorskie opracowania prezentujące Wrocław i jego relacje z otoczeniem oraz studium transformacji strukturalnej i specjalizacji tzw. monomiast Rosji, Słowacji i Polski.

Polska praktyka specjalizacji regionalnej w obecnej perspektywie europejskiej polityki spójności ujawni w przyszłości i z pewnym opóźnieniem czasowym trafność i użyteczność projektów strategicznych kształtujących istniejące i nowe specjalności w powiązaniu z decyzjami podejmowanymi w tej dziedzinie na poziomie rządowym. Zaprezentowane studia przypadków pokazują odrębność zastosowanych podejść oraz wąskie co do zakresu lub bardziej liczne działalności, które gremia regionalne postrzegają jako własną drogę i sposób budowania globalnej konkurencyjności macierzystego regionu.

Zawarte w prezentowanych Studiach podejścia, rozwiązania i propozycje mogą zainteresować szeroki krąg odbiorców publicznych, biznesowych i akademickich. Otwiera się nowy etap w tworzeniu w skalach regionalnych nowych wartości rynkowych i nierynkowych, materialnych i niematerialnych. Łańcuchy ich tworzenia charakterystyczne dla sektora publicznego i prywatnego będą zapewne ściślej łączone z partnerstwem i aktywnością sektora nauki i sektora kultury.

*Andrzej Klasik
Florian Kuźnik*